

Mitt i naturen 17-18.9.2009

6. HJORTDJURSSKADORNAS BETYDELSE I SKOGSBRUKET.

RÅDJUR PÅ KORNET.

Åsikterna angående rådjuret, dess vara eller inte vara, går kraftigt isär. Förespråkarna talar varmt för en ökad stam, förringar skadegörelse och är t.o.m. beredda att betala för inplantering av flere djur. Skogsbrukarna är betydligt återhållsammare i sin bedömning och ser med bävan fram emot den rådjursexpansion som är att vänta om man inte "motar Olle i grind". Erfarenheterna från Sverige och Åland förskräcker. Redan på 1980 – talet var det, enligt rikssvenska skogsfackmän, lönlöst att plantera tall söderut från Stockholm. Det jag själv sett av vad rådjuren kan få till stånd i nyplanterin- gar på Åland ger inte heller anledning till glädjeskutt.

Betningen sker under perioden oktober – april. Vanligen betas toppskottet men även sidoskott / grenar kan bli hårt betade. Ofta finns endast en kort stamdel (pinne) utan någon barrmassa kvar och det betyder slutet för den plantan. Tallplantor betas hårdare än gran och täckrotsplantor mera än barrot. Svenska undersökningar visar att en skadefrekvens för tall på 56 % och gran på 20 %. Rådjurets andel har i vissa fall varit upp till 80 %. Åländsk undersökning ger resultatet att 38 % av tallarna och 5 % av granarna var betade första året. På ett av objekten var 86 % av tallarna betade. Betningen fortsätter under det andra året på både tall och garn.

BLANDADE KÄNSLOR

Orsakerna till att rådjuret väcker blandade känslor står att finna i de olika utgångspunkterna för debattörerna. De som ser enbart fördelar är:

- jägare som i rådjuret ser ett nytt jaktbart vilt
- markägare som ser jakten viktigare än skogsbruk
- passiva skogsägare med enbart första gallringsbestånd och äldre
- personer som inte har några som helst kostnader förorsakade av rådjuret

Motiveringarna till den reserverade eller avoga attityden är många:

- rådjuret började utplanteras utan diskussion med markägarna / producentorganisationerna.
- skogsägarnas röst beaktas ej i rådjursförvaltningen
- erfarenheterna från Sverige och Åland förskräcker
- rådjuret är en art som sprider sig mycket lätt till nya områden,
- produktiviteten är hög, 80 procent av hondjuren föder 2 – 3 kid per år.
- rådjurstammen är svår att inventera och kan därför växa sig för stor
- man litar inte på att de finska myndigheterna / jägarna lyckas hålla stammen under kontroll då man inte klarade det i Sverige och på Åland
- jakt på rådjur är inte någon lätt sak, det krävs brinnande intresse, tålamod och gott om tid att ex. skjuta 30 – 40 rådjur per år.
- jakten enligt licensprincipen är för tungrodd och ger inte resultat på sikt
- licens på rådjur ges endast om man har utfodring, dumheter....

Mitt i naturen 17-18.9.2009

- ekonomiska utbytet av rådjuren för skogsägarna är ringa då jaktarrendena är obetydliga
- ersättningsförfarandet av hjortdjurskadorna är misslyckat.

NULÄGET

Dagens rådjursstam är än så länge liten i riket Finland, uppskattningsvis omkring 10000 individer i södra delarna av landet. Skadorna är än så länge små. Det är med tanke på framtiden som en vettig strategi borde göras upp. Forskare har deklarerat det svåra i att uppskatta en rådjursstam. Ofta sker bedömningen i underkant. Ett försök i Danmark visar att, efter inventering, alla var överens om att det fanns 70 individer på ett 1000 hektars område. Då man ville "förnya stammen" skulle alla djur skjutas. Man sköt 213 rådjur! Att rådjuren kan utveckla friska och produktiva stammar trots stor populations täthet har man erfarenhet av i Sverige. Södra Sverige har vinterstammar på 100 – 200 rådjur / 1000 ha och motsvarande siffror från Bergslagen, liknar södra Finland, 50 – 100.

Södra Finland och kusten vid Bottenviken har gynnsamma biotoper för rådjursexpansion. Milda vintrar och litet snödjup gör att många djur överlever och det föds många kid följande vår. Det viktigaste sättet att reglera stammen är jakt men även förekomsten av räv och lo har stor betydelse för stammens tillväxt.

ONÖDIG KONFRONTATION

Rådjuret har kommit för att stanna! Hur den etablerat sig är en andra rangens fråga. Idag gäller frågan: Hur förvalta rådjursstammen så att den är jaktbar samtidigt som skadorna hålls på en låg nivå? Det är samarbete, mellan myndigheter, jägare och skogsägare, som krävs.

Det gagnar dock inte samarbetet då en ledande tjänsteman vid Jord- och Skogsbruksministeriet framhäver att rådjuret inte förorsakar några skador (i Helsingfors??) och skyller allt på sorken.

Dessutom har ministeriet inget emot att rådjurstammen växer. Illavarslande om hela ministeriet är av samma åsikt.

Att älgen förorsakar skador i plantbestånd är alla bekant. Vitsvanshjorten däremot gör obetydliga skador i skogsbruket. I västra Nyland med tätheter på 25 – 30 vitsvanshjortar per 1000 hektar har inte kunnat påvisas några större skador. Det konstiga är att först efter rådjurets ankomst som vitsvanshjorten antecknats som skadegörare. På Åland, där det varken finns vitsvanshjort eller tjäder, är skadorna på nyplanteringar dock betydande.

Tvärtemot att sprida dimridåer borde ministeriet göra en översyn av ersättningsförfarandet vid hjortdjurskadorna. Nuvarande system är ett missfoster! Hur förklara för en skogsägare, icke jägare, att han personligen har en självrisk för statens djur samt att han själv står för värderingskostnad - erna? Obegripligt!

Samarbetet stärkes inte heller av att vissa jaktvårdsföreningar har som krav för licens på rådjur / vitsvanshjort att man ska ha utfodring. Urdukt! Det är ju att omyndigförklara skogsägarna / jakträttnnehavarna totalt, om man nu inte vill skjuta vid foderplatserna förstås. Räv skjutes ju också vid åtel. Utfodring lockar flera djur till markerna och trycket på skogsodlingarna blir större. Försök med att genom utfodring locka bort vilt från känsliga områden har gjorts med klen resultat.

Jakten på rådjur borde släppas fri så fort som möjligt. Rådjuret skulle klassas som småvilt och därmed inte omfattas av samma stelbenta byråkrati som gäller älg och hjort. Att tro att älgjaktlagen i framtiden skulle klara av rådjursjakten är utopi. Många jaktlag, med dess åldrande medlemmar, har redan idag fullt sjå att klara av sina älgkvoter.

Mitt i naturen 17-18.9.2009

SAMARBETE

Skogsägarna sköter sin skog, planterar, röjer och gallrar i förhoppningen att den i framtiden ska ge hygglig avkastning på insatt kapital. Marginalerna är små, virkespriserna har inte följt med ökade skogsvårdskostnader. Viltskador försämrar ytterligare lönsamheten Dessutom ställer skogslagen, naturvårdslagen och certifieringen stora krav på skogsägarna. Inkomsterna från skogsbruket har stor betydelse för de flesta skogsägare. Jakten / viltet hämtar inga eller ringa inkomster eller nytta åt en skogsägare i synnerhet om han inte är jägare. Detta bör även respekteras!

Med tanke på framtiden bör berörda parter, jaktmyndigheter, producentorganisationer, jägare och skogsägare genast sätta sig ner och göra upp en strategi för rådjursförvaltningen. Vi behöver en klar målsättning som accepteras av alla parter. Samarbete brukar löna sig!

Bjarne Andersson
Skogsägare/jägare

